

رابطه پیوند والدینی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه

معراج مرادی^۱، علی نقی فقیهی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۹/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۰/۰۳

چکیده

تحقیقات متعددی بر نقش مؤثر شیوه‌های نامناسب رفتاری والدین بر شکل‌گیری اختلالات روان‌شناختی فرزندان تأکید کرده‌اند. هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه پیوند والدینی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه در جامعه دانشجویی است. تعداد ۲۸۱ نفر از میان دانشجویان دختر و پسر دوره کارشناسی دانشگاه‌های شهر قم به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای با استفاده از پرسشنامه‌های پیوند والدینی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه مورد ارزیابی قرار گرفتند. داده‌ها به شیوه تحلیل رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل شد. نتایج حاکی از آن است که پیوند والدینی قوی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه، رابطه منفی و معکوس و پیوند والدینی ضعیف با طرحواره‌های ناسازگار اولیه، رابطه مثبت و مستقیم دارد. همچنین تحلیل رگرسیون به روش گام‌به‌گام نشان داد که پیوند والدینی ضعیف به میزان قابل توجه شکل‌گیری و افزایش طرحواره‌های ناسازگار اولیه در فرزندان را پیش‌بینی می‌کند. بر این اساس، می‌توان توجه متخصصان را به راهنمایی و آموزش والدین برای بهبود کیفیت پیوند والدینی به منظور پیشگیری از اختلالات روان‌شناختی بعدی رهنمون ساخت.

واژگان کلیدی: پیوند والدینی قوی، پیوند والدینی ضعیف، طرحواره‌های

ناسازگار اولیه.

۱. معراج مرادی، کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه، ساوه، ایران.

Email: moradi.meraj68@gmail.com

۲. دانشیار گروه علوم تربیتی، عضو هیئت علمی دانشگاه قم، قم، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: Faghihi83@yahoo.com

۱. مقدمه

بسیاری از طرحواره‌ها در اوایل زندگی شکل می‌گیرند، به حرکت خود ادامه می‌دهند و خودشان را به تجارب بعدی زندگی تحمیل می‌کنند. این مسئله، گاهی اوقات با عنوان «نیاز به هماهنگی شناختی»^۱ یاد می‌شود؛ یعنی حفظ دیدگاهی باثبات درباره خود یا دیگران، حتی اگر این دیدگاه نادرست یا تحریف شده باشد. بر این اساس، طرحواره می‌تواند مثبت یا منفی، سازگار یا ناسازگار باشد و همچنین می‌تواند در اوایل زندگی یا در سیر بعدی زندگی شکل گیرد. (یانگ، ۱۳۹۴)

طرحواره‌های ناسازگار اولیه، الگوهای هیجانی و شناختی خود آسیب‌رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول در فرد شکل گرفته‌اند و در مسیر زندگی تکرار می‌شوند و اثرات شدیدی بر بهزیستی و عملکرد سازگارانۀ او دارند. طرحواره‌ها مطابق با پنج نیاز تحولی به پنج حیطه وسیع تقسیم می‌شوند و فرض بر این است که اگر این پنج نیاز تحولی کودک از سوی والدین ارضا نشود، طرحواره‌های ناسازگار در کودکان به وجود می‌آید. بر اساس نظر یانگ (۱۳۹۴) این پنج نیاز تحولی عبارتند از: دلبستگی ایمن به دیگران (شامل نیاز به امنیت، محبت و پذیرش)، خودگردانی - هویت، کفایت، آزادی در بیان نیازها و هیجان‌های سالم، خودانگیختگی و تفریح، محدودیت‌های واقع‌بینانه و خویش‌داری. کودکان بیشترین زمان خود را در ارتباط و تعامل با والدین و به ویژه با مادران می‌گذرانند و شیوه رفتار نامناسب و تعامل ناکارآمد والدین با فرزندان در بروز مشکلات روانی اثر می‌گذارد (عبداللہی، و قنادی، ۱۳۹۳). با توجه به نظریه دلبستگی بالبی، فرزندان مدل‌های کارکرد و نیاز جهان را بر اساس تجارب اولیه خود با مراقب اصلی رشد می‌دهند. اگر فردی در دوران کودکی به شدت و به طور دائم از سوی والدین خود مورد انتقاد قرار گرفته باشد، در برخورد با دیگران، ممکن است طرحواره نقص در او برانگیخته شود. همچنین طرحواره وابستگی ممکن است به این دلیل که کودک کاملاً تحت سلطه و حمایت والدین بوده است، ایجاد شده باشد (یانگ، ۱۳۹۴).

شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه^۲ در ابتدای رشد و تحول، تأثیرات منفی عمیقی بر زندگی آتی فرد خواهد داشت و همچنین وجود این طرحواره‌ها در دوره بزرگسالی سبب

1. Cognitive consistency
2. Early maladaptive schema

مقابله ناسازگاران با مشکلات می‌شود و تهدیدی برای بهزیستی به شمار می‌رود. (دهقانی، و همکاران، ۱۳۹۳) در صورتی که بتوان عوامل پیش‌بین در شکل‌گیری طرحواره‌ها را شناسایی کرد، می‌توان با بهبود و افزایش سطح کیفیت آنها از شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار در کودکی و نوجوانی تا حدود زیادی پیشگیری کرد.

یکی از متغیرهای مهم، تأثیرگذار و پیش‌بین در شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه، پیوند والدینی است. پیوند والدینی که همپوشی بالایی با دلبستگی دارد به نوع و چگونگی تعامل والدین با کودک اطلاق می‌شود و اولین بار توسط جان بالبی مطرح شد. (زاهدیان، محمدی، و سامانی، ۱۳۹۰) فروید اولین کسی بود که اظهار داشت پیوند عاطفی مادر با کودک، مبنای تمام روابط بعدی است. با وجود اهمیت زیاد کیفیت پیوند عاطفی کودک، والد، رشد بعدی فرد فقط از تجربیات دلبستگی اولیه متأثر نیست، بلکه تداوم رابطه والد-فرزند نیز بر آن تأثیرگذار است (برک، ۱۹۹۱).

مراقبت ضعیف مادر و پدر پیش‌بینی‌کننده طرحواره محرومیت هیجانی است. همچنین مراقبت ضعیف مادر و محافظت بیش از حد وی طرحواره بی‌اعتمادی را پیش‌بینی می‌کند. مراقبت ضعیف مادر و محافظت بیش از حد پدر به ترتیب پیش‌بینی‌کننده طرحواره‌های بیگانگی اجتماعی و وابستگی و بی‌کفایتی در فرزندان است. (عبداللهی، و قنادی، ۱۳۹۳) بیش‌کنترلی پدرانه و مادرانه با تعداد زیادی از طرح‌واره‌های ناسازگار رابطه مستقیم دارد، در حالی که توجه پدرانه و مادرانه با اغلب طرحواره‌های ناسازگار، رابطه منفی و معکوس دارد. پدران و مادرانی که در تعامل با فرزندان توجه مناسب و صحیح نشان می‌دهند، موجب عدم شکل‌گیری بسیاری از طرحواره‌های ناسازگار در فرزندان خود می‌شوند (زافیروپولو، آواژیانو، و واسیلیادو، ۲۰۱۴). پیوند والدینی می‌تواند بر تحول کودکان مؤثر باشد و خطر تحولی آسیب‌پذیر را در دوران بلوغ پیش‌بینی کند (کارنس، و آدامز، ۲۰۰۲، به نقل از زاهدیان، محمدی، و سامانی، ۱۳۹۰).

مطالعات زاپف و همکاران (۲۰۰۸) نشان می‌دهد که رفتارهای سرد والدینی و محافظت بیش از حد والدین موجب اختلالات روانی در نوجوانان می‌شود و در آینده بر نوع رابطه آنها با همسرانشان تأثیر خواهد گذاشت. مراقبت مادر و حمایت افراطی پدر و سیستم بازداری

رفتاری به صورت معنادار، پیش‌بینی‌کننده آسیب‌شناسی روانی است. (دولت‌شاهی و همکاران، ۱۳۹۰) محافظت بیش از حد پدر و مراقبت مادرانه قادر به پیش‌بینی افسردگی پس از زایمان است و به طور کلی نحوه ارتباط عاطفی بین والدین و فرزندان منجر به شکل‌گیری اختلالات روانی در فرزندان در دوره‌های مختلف زندگی می‌شود (نوروزی و محمدی، ۱۳۹۳).

رابطه توجه پایین و کنترل زیاد والدین که از میان ترکیب‌های پیوند والدینی بدترین ترکیب نیز خوانده می‌شود، با اختلال‌های روانی مختلفی مانند افسردگی (اهارا و همکاران، ۱۹۹۸، به نقل از بهزادی، سروقد و سامانی، ۱۳۹۰)، اضطراب (چامبرز و همکاران، ۲۰۰۴، به نقل از بهزادی، سروقد و سامانی، ۱۳۹۰) و خودکشی در نوجوانان (فردنستین و همکاران، ۲۰۱۱، به نقل از بهزادی، سروقد و سامانی، ۱۳۹۰) گزارش شده است.

در پیوند والدینی، ادراک فرزند از رفتار والدینش حائز اهمیت است؛ حتی اگر والدین رفتار خود را با فرزندشان به گونه‌ای متفاوت توصیف کنند. برای مثال، اگر بیماری بگوید در دوران کودکی خانواده‌اش با او سرد و بی‌عاطفه برخورد می‌کرده‌اند، معمولاً حرفش درست است، حتی اگر علت رفتار والدینش و مشکل آنها در بیان احساسات و عواطفشان را نفهمد. احتمال دارد اسنادهای او برای رفتار والدینش اشتباه باشد، ولی حس اولیه‌اش از جو عاطفی و چگونگی رفتار والدین با او معمولاً درست است. (یانگ، ۱۳۹۴) تحقیقاتی که ادراک فرزندان از رفتار والدین‌شان و ارتباط آن با اختلالات روان‌شناختی بعدی در آنان را مورد بررسی قرار داده باشد، اندک است. از این رو در پژوهش حاضر، ارتباط ادراک رفتار والدین از سوی فرزندان با طرحواره‌های ناسازگار اولیه بررسی شده است. همچنین در اغلب پژوهش‌های انجام شده، تأثیر شیوه‌های رفتاری نامناسب والدین بر شکل‌گیری اختلالات روان‌شناختی بعدی در فرزندان به طور کلی مورد بررسی قرار گرفته است. در پژوهش حاضر با توجه به اینکه رفتار هر کدام از والدین به تنهایی نیز می‌تواند در اختلالات روان‌شناختی بعدی فرزندان اثر متفاوتی داشته باشد، برای بررسی رابطه پیوند والدینی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه از دو فرم مجزا (پیوند والدینی فرم پدر و فرم مادر) در چهار عامل رابطه صمیمانه، تلاش برای وابستگی، بی‌تفاوتی و تشویق به استقلال استفاده شده است.

1. Uehara
2. CHambers
3. Freudenstein

رابطه صمیمانه والدین با فرزندان در ارتباط گرم، برخورد دوستانه، فهیم، مهربان و خوش روی والدین با فرزندان مشخص می شود که جهت مخالف آن بی تفاوتی در ارتباط، سرد و طردکننده بودن، عدم توجه کافی والدین به تلاش کودک برای وابستگی مشخص می شود. همچنین رفتارهای حمایتی و کنترلی افراطی والدین، سبب کودک ماندگی فرزندان می شود که طیف مخالف آن تشویق به استقلال است. ترکیب رابطه صمیمانه و تشویق به استقلال، پیوند والدینی قوی و ترکیب تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی، پیوند والدینی ضعیف ایجاد می کند. با توجه به اینکه در پژوهش های اخیر به بررسی رابطه پیوند والدینی با طرحواره های ناسازگار اولیه با تأکید بر ترکیب بندی ذکر شده، پرداخته نشده است، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ گویی به این سؤال است که چه رابطه ای میان پیوند والدینی با طرحواره های ناسازگار اولیه وجود دارد و پیوند والدینی ضعیف و قوی پدر و مادر چه میزان از طرحواره های ناسازگار اولیه را پیش بینی می کند؟

۲. شیوه اجرای پژوهش

۲-۱. روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است.

۲-۲. جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانشجویان دختر و پسر دوره کارشناسی دانشگاه های سراسری شهر قم در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ است. نمونه گیری پژوهش حاضر به شیوه خوشه ای چند مرحله ای انجام گرفت. با توجه به حجم جامعه (۸۰۰۰ دانشجو) تعداد ۳۸۰ نفر نمونه با توجه به جدول مورگان انتخاب شدند و پرسشنامه های مربوطه را تکمیل نمودند که تعداد ۹۹ پرسشنامه (به علت عدم تکمیل، تکمیل ناقص و یا علامت گذاری به صورت تصادفی) از تحلیل داده ها خارج شد.

۲-۳. ابزار

۲-۳-۱. پرسش نامه طرحواره های ناسازگار اولیه

پرسش نامه طرحواره های ناسازگار اولیه توسط یانگ ساخته شد و در پژوهش حاضر

از نسخه ۹۰ سؤالی که هجده طرحواره ناسازگار اولیه را می‌سنجد، استفاده شده است. نمره‌های هر طرحواره با جمع نمرات ماده‌های هر طرحواره به دست می‌آید. به بیان دیگر هر طرحواره دارای پنج ماده (جمله) است که نوع طرحواره ناسازگار اولیه را می‌سنجد که در مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت (از کاملاً غلط تا کاملاً درست) تنظیم شده است. نمره بالا نشان‌دهنده میزان بالای طرحواره‌های ناسازگار اولیه در آزمودنی‌ها است.

یانگ، نورمن و توماس (۱۹۹۵) طرحواره‌های ناسازگار اولیه ۹۰ سؤالی را بر روی نمونه ۵۶۴ نفری از دانشجویان آمریکایی اعتباریابی کردند، که اعتبار آن را با استفاده از روش همسانی درونی و بازآزمایی به ترتیب ۰/۹۵ و ۰/۸۱ گزارش کردند. میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه در پژوهش حاضر در حوزه بریدگی و طرد ۰/۹۰۴، حوزه خودگردانی و عملکرد مختل ۰/۸۸۹، حوزه محدودیت‌های مختل ۰/۷۴۳، حوزه دیگرجهت‌مندی ۰/۸۴۱ و حوزه گوش‌به‌زنگی بیش از حد و بازداری ۰/۷۲۴ است.

۲-۳-۲. پرسش‌نامه پیوند والدینی

پرسش‌نامه پیوند والدینی شامل «فرم پدر» و «فرم مادر» می‌باشد و بر اساس نظریه دلبستگی بالبی شکل گرفته و از پاسخگویان می‌خواهد که برداشت حداکثر تا ۱۶ سالگی خود را از والدینشان در دو فرم جداگانه (فرم مادر و فرم پدر) از بین گزینه‌های «کاملاً این‌طور بود»، «تقریباً این‌طور بود»، «تقریباً این‌طور نبود» و «اصلاً این‌طور نبود» گزارش کنند. این پرسش‌نامه شامل ۲۴ گویه و دارای ۴ عامل (رابطه صمیمانه، تلاش برای وابستگی، بی‌تفاوتی و تشویق به استقلال) است (بهزادی، ۲۰۱۵ و پارکر، ۲۰۱۵) و در مقیاس لیکرت (۰ تا ۳) نمره‌گذاری می‌شود.

طبق نتایج به دست آمده از تحلیل عاملی (به شیوه مؤلفه‌های اصلی) این پرسش‌نامه در ایران، نتایج از یک وضعیت محتوایی چهار عاملی حمایت کرده و روایی و اعتبار (۰/۷۹ تا ۰/۸۸) آن در حد مطلوبی گزارش شده است. مقدار آلفای کرونباخ در این پژوهش در پرسش‌نامه فرم مادر شامل رابطه صمیمانه: ۰/۸۳، تلاش برای وابستگی: ۰/۸۸، بی‌تفاوتی: ۰/۷۹ و تشویق به استقلال: ۰/۸۱ و برای فرم پدر شامل رابطه صمیمانه: ۰/۸۸، تلاش برای وابستگی: ۰/۸۶، بی‌تفاوتی: ۰/۷۹ و تشویق به استقلال: ۰/۸۰ است. (بهزادی، ۲۰۱۵)

و پارکر، ۲۰۱۵) میزان آلفای کروناخ پرسشنامه پیوند والدینی فرم پدر، در پژوهش حاضر در زیرمقیاس رابطه صمیمانه ۷۴۷/۰، تلاش برای وابستگی ۸۹۳/۰، بی تفاوتی ۸۳۰/۰، تشویق به استقلال ۸۶۵/۰ و در فرم مادر، در زیرمقیاس رابطه صمیمانه ۶۹۴/۰، تلاش برای وابستگی ۸۷۷/۰، بی تفاوتی ۸۵۸/۰ و تشویق به استقلال ۸۳۰/۰ به دست آمد.

۳. یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی فرضیه پژوهش، ضریب همبستگی هر چهار عامل پیوند والدینی پدر و مادر با طرحواره‌های ناسازگار اولیه مشخص شد.

جدول شماره ۱: ضریب همبستگی زیرمقیاس رابطه صمیمانه پدر و مادر با طرحواره‌های ناسازگار اولیه

رابطه صمیمانه مادر		رابطه صمیمانه پدر		
ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	
۰،۰۰۵	-۰،۱۶۷	۰،۰۰۰	-۰،۲۴۸	رها شدگی
۰،۰۰۰	-۰،۳۳۶	۰،۰۰۰	-۰،۲۶۰	بی اعتمادی / بد رفتاری
۰،۰۰۰	-۰،۳۳۶	۰،۰۰۰	۰،۲۸۳	محرومیت هیجانی
۰،۰۰۳	-۰،۱۷۷	۰،۰۰۰	-۰،۲۳۸	نقص / شرم
۰،۰۰۰	-۰،۲۸۹	۰،۰۰۰	-۰،۲۹۲	انزوای اجتماعی / بیگانگی
۰،۰۰۵	۰،۱۶۶	۰،۰۰۰	-۰،۲۶۲	وابستگی / بی‌کفایتی
۰،۰۰۸	-۰،۱۵۹	۰،۰۰۰	-۰،۲۹۰	آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری
۰،۰۰۵	-۰،۱۶۶	۰،۳۴۰	-۰،۰۵۷	خود تحول نیافته / گرفتار
۰،۰۰۰	-۰،۲۴۲	۰،۰۰۶	-۰،۱۶۵	شکست
۰،۰۰۰	-۰،۲۷۴	۰،۰۰۰	-۰،۲۳۴	استحقاق / بزرگ‌منشی
۰،۰۲۰	-۰،۱۳۹	۰،۰۰۳	-۰،۱۷۹	خویش‌داری و خودانضباطی ناکافی
۰،۰۰۰	-۰،۳۳۲	۰،۰۰۰	-۰،۲۷۸	اطاعت
۰،۱۲۹	-۰،۰۹۱	۰،۰۰۶	-۰،۱۶۴	ایثار
۰،۰۰۰	-۰،۲۷۰	۰،۰۰۵	-۰،۱۶۹	پذیرش جویی / جلب توجه
۰،۰۷۷	-۰،۱۰۶	۰،۰۰۰	-۰،۲۹۰	منفی‌گرایی / بدبینی
۰،۴۵۴	-۰،۰۴۵	۰،۰۱۱	-۰،۱۵۲	بازداری هیجانی
۰،۰۴۲	-۰،۱۲۲	۰،۰۰۰	-۰،۲۹۹	معیارهای سرسختانه / عیب‌جویی افراطی
۰،۶۵۹	۰،۰۲۶	۰،۶۷۳	-۰،۰۲۵	تنبیه

با توجه به جدول «شماره ۱» مشخص می‌شود:

رابطه صمیمانه پدر با تمامی طرحواره‌های ناسازگار اولیه، به جز طرحواره‌های «تنبیه و خود تحول نیافته / گرفتار» رابطه منفی و معکوس دارد.

رابطه صمیمانه مادر با طرحواره‌های «ایثار، منفی‌گرایی / بدبینی، بازداری هیجانی و تنبیه» رابطه معناداری ندارد و با ۱۴ طرحواره دیگر رابطه منفی و معکوس دارد.

از این رو، می‌توان گفت که ادراک صمیمانه و گرم فرزندان از روابط اولیه و رفتار پدر و مادر با کاهش طرحواره‌های ناسازگار اولیه در آنها همراه است.

جدول شماره ۲: ضریب همبستگی زیرمقیاس تلاش برای وابستگی پدر و مادر با طرحواره‌های ناسازگار اولیه

تلاش برای وابستگی مادر		تلاش برای وابستگی پدر		
سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	
۰,۰۰۰	۰,۳۴۶	۰,۰۰۰	۰,۳۳۴	رها شدگی
۰,۰۰۰	۰,۵۱۴	۰,۰۰۰	۰,۵۱۱	بی‌اعتمادی / بد رفتاری
۰,۰۰۰	۰,۳۴۹	۰,۰۰۰	۰,۲۹۹	محرومیت هیجانی
۰,۰۰۰	۰,۵۴۵	۰,۰۰۰	۰,۵۰۷	نقص / شرم
۰,۰۰۰	۰,۳۵۳	۰,۰۰۰	۰,۳۴۳	انزوای اجتماعی / بیگانگی
۰,۰۰۰	۰,۴۱۴	۰,۰۰۰	۰,۴۵۲	وابستگی / بی‌کفایتی
۰,۰۰۰	۰,۴۲۱	۰,۰۰۰	۰,۳۹۹	آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری
۰,۰۰۰	۰,۵۳۷	۰,۰۰۰	۰,۴۶۹	خود تحول نیافته / گرفتار
۰,۰۰۰	۰,۴۵۸	۰,۰۰۰	۰,۴۰۵	شکست
۰,۰۰۲	۰,۱۸۴	۰,۰۵۴	۰,۱۱۵	استحقاق / بزرگ منشی
۰,۰۰۰	۰,۳۲۶	۰,۰۰۰	۰,۲۴۲	خویش‌داری و خود انضباطی ناکافی
۰,۰۰۰	۰,۴۶۳	۰,۰۰۰	۰,۴۷۰	اطاعت
۰,۰۲۱	۰,۱۳۷	۰,۰۱۵	۰,۱۴۶	ایثار
۰,۰۰۰	۰,۲۵۹	۰,۰۰۱	۰,۱۹۸	پذیرش جویی / جلب توجه
۰,۰۰۰	۰,۳۶۲	۰,۰۰۰	۰,۳۹۸	منفی‌گرایی / بدبینی
۰,۰۰۰	۰,۲۷۰	۰,۰۰۰	۰,۳۰۳	بازداری هیجانی
۰,۸۲۹	-۰,۰۱۳	۰,۸۳۱	۰,۰۱۳	معیارهای سرسختانه / عیب جویی افراطی
۰,۰۰۰	۰,۳۶۲	۰,۰۰۰	۰,۳۶۴	تنبیه

با توجه به جدول «شماره ۲» می‌توان گفت:

تلاش برای وابستگی پدر با تمامی طرحواره‌ها «به‌غیر از طرحواره‌های استحقاق / بزرگ‌منشی و معیارهای سرسختانه / عیب‌جویی افراطی» رابطه مثبت و مستقیم دارد.
تلاش برای وابستگی مادر با تمامی طرحواره‌ها «به‌غیر از طرحواره‌های سرسختانه / عیب‌جویی افراطی» رابطه مثبت و مستقیم دارد.

از این‌رو، می‌توان گفت در صورتی که رفتار والدین در جهت وابستگی، کودک ماندگی و بیش‌کنترلی فرزند باشد با تعداد زیادی از طرحواره‌های ناسازگار همبستگی مثبت دارد.

جدول شماره ۳: ضریب همبستگی زیرمقیاس بی‌تفاوتی پدر و مادر با طرحواره‌های ناسازگار اولیه

بی‌تفاوتی مادر		بی‌تفاوتی پدر		
سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	
۰,۰۰۱	۰,۲۰۲	۰,۰۰۰	۰,۲۲۵	رها شدگی
۰,۰۰۰	۰,۳۹۱	۰,۰۰۰	۰,۳۲۶	بی‌اعتمادی / بدرفتاری
۰,۰۰۰	۰,۴۳۶	۰,۰۰۰	۰,۴۶۹	محرومیت هیجانی
۰,۰۰۰	۰,۴۶۷	۰,۰۰۰	۰,۴۰۳	نقص / شرم
۰,۰۰۰	۰,۳۸۰	۰,۰۰۰	۰,۴۵۹	انزوای اجتماعی / بیگانگی
۰,۰۰۰	۰,۳۲۸	۰,۰۰۰	۰,۳۵۷	وابستگی / بی‌کفایتی
۰,۰۰۰	۰,۲۳۰	۰,۰۰۰	۰,۲۵۴	آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری
۰,۰۰۰	۰,۳۱۰	۰,۰۰۱	۰,۲۰۲	خود تحول نیافته / گرفتار
۰,۰۰۰	۰,۴۰۹	۰,۰۰۰	۰,۳۱۰	شکست
۰,۱۹۶	۰,۰۷۷	۰,۰۰۰	۰,۲۲۲	استحقاق / بزرگ‌منشی
۰,۰۰۷	۰,۱۶۱	۰,۰۰۰	۰,۲۴۶	خویش‌ن داری و خودانضباطی ناکافی
۰,۰۰۰	۰,۵۲۱	۰,۰۰۰	۰,۴۶۳	اطاعت
۰,۲۱۵	۰,۰۴۷	۰,۰۳۹	۰,۱۲۳	ایثار
۰,۰۱۰	۰,۱۵۴	۰,۰۰۳	۰,۱۷۷	پذیرش جویی / جلب توجه
۰,۰۰۱	۰,۱۸۹	۰,۰۰۰	۰,۲۶۷	منفی‌گرایی / بدبینی
۰,۰۰۱	۰,۱۹۷	۰,۰۰۰	۰,۲۷۵	بازداری هیجانی
۰,۳۳۵	-۰,۰۵۸	۰,۱۰۴	۰,۰۹۷	معیارهای سرسختانه / عیب‌جویی افراطی
۰,۰۰۶	۰,۱۶۵	۰,۴۴۸	۰,۰۴۵	تنبیه

نتایج جدول «شماره ۳» نشان می‌دهد:

بی‌تفاوتی پدر با تمامی طرحواره‌ها «به‌غیر از طرحواره‌های معیارهای سرسختانه /

عیب جویی افراطی و تنبیه» رابطه مثبت و مستقیم دارد.

بی تفاوتی مادر با تمامی طرحواره‌ها «به غیر از طرحواره‌های استحقاق/بزرگ منشی، ایثار و معیارهای سرسختانه/عیب جویی افراطی» رابطه مثبت و مستقیم دارد. برای این اساس، به میزانی که فرزند رفتار پدر و مادرش را سرد و بی تفاوت و طردکننده ادراک کند با تعداد زیادی از طرحواره‌ها همبستگی مثبت دارد.

جدول شماره ۴: ضریب همبستگی زیرمقیاس تشویق به استقلال پدر و مادر با طرحواره‌های ناسازگار اولیه

تشویق به استقلال پدر		تشویق به استقلال مادر		
ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	
-۰,۲۷۱	۰,۰۰۰	۰,۱۴۵	۰,۰۱۵	رها شدگی
-۰,۲۳۷	۰,۰۰۰	۰,۲۱۱	۰,۰۰۰	بی‌اعتمادی/بدرفتماری
-۰,۱۱۱	۰,۰۶۳	-۰,۰۵۱	۰,۳۹۵	محرومیت هیجانی
-۰,۲۲۵	۰,۰۰۰	-۰,۰۱۲	۰,۸۴۲	نقص/شرم
-۰,۱۹۳	۰,۰۰۱	۰,۰۷۷	۰,۱۹۶	انزوای اجتماعی/بیگانگی
-۰,۱۴۷	۰,۰۱۳	-۰,۰۵۷	۰,۳۳۸	وابستگی/بی‌کفایتی
-۰,۱۸۸	۰,۰۰۲	-۰,۲۰۸	۰,۰۰۰	آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری
-۰,۰۸۲	۰,۱۶۸	-۰,۱۲۸	۰,۰۳۲	خود تحول نیافته/گرفتار
-۰,۱۹۳	۰,۰۰۱	-۰,۰۸۵	۰,۱۵۸	شکست
-۰,۲۱۹	۰,۰۰۰	-۰,۲۹۴	۰,۰۰۰	استحقاق/بزرگ منشی
-۰,۱۵۴	۰,۰۱۰	-۰,۱۳۸	۰,۰۲۰	خویش‌نشن داری و خود انضباطی ناکافی
-۰,۱۱۲	۰,۰۶۱	-۰,۰۷۱	۰,۲۳۳	اطاعت
-۰,۲۱۵	۰,۰۰۰	-۰,۱۲۴	۰,۰۳۸	ایثار
-۰,۱۹۹	۰,۰۰۱	-۰,۲۵۸	۰,۰۰۰	پذیرش جویی/جلب توجه
-۰,۳۱۵	۰,۰۰۰	-۰,۱۸۹	۰,۰۰۱	منفی‌گرایی/بدبینی
-۰,۲۰۳	۰,۰۰۱	۰,۰۸۳	۰,۱۶۴	بازداری هیجانی
-۰,۱۷۵	۰,۰۰۳	-۰,۰۱۴	۰,۸۱۲	معیارهای سرسختانه/عیب جویی افراطی
-۰,۰۶۱	۰,۳۰۶	-۰,۰۹۶	۰,۱۰۹	تنبیه

جدول «شماره ۴» نشان می‌دهد:

تشویق به استقلال پدر با تمامی طرحواره‌ها «به غیر از طرحواره‌های محرومیت هیجانی، خود تحول نیافته/گرفتار، اطاعت و تنبیه» رابطه منفی و معکوس دارد. تشویق به استقلال مادر با طرحواره‌های «محرومیت هیجانی، نقص/شرم، انزوای

اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، شکست، اطاعت، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی و تنبیه» رابطه معناداری ندارد. تشویق به استقلال مادر با طرحواره‌های «آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری، خودتحول نیافته/گرفتار، استحقاق/بزرگ‌منشی، خویش‌تن‌داری و خودانضباطی ناکافی، ایثار، پذیرش جویی/ جلب توجه و منفی‌گرایی/بدبینی» رابطه منفی و معکوس دارد و با دو طرحواره «رهاشدگی و بی‌اعتمادی/بدرفتاری» رابطه مثبت و مستقیم دارد.

با توجه به تأیید فرضیه پژوهش، به منظور تحلیل ارتباط پیچیده میان پیوند والدینی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. در رابطه با پیوند والدینی پدر و مادر، سهم هر کدام از پیوند والدینی قوی یعنی، «ترکیب رابطه صمیمانه و تشویق به استقلال» و پیوند والدینی ضعیف یعنی، «ترکیب بی‌تفاوتی و تلاش برای وابستگی» در پیش‌بینی طرحواره‌های ناسازگار اولیه به صورت جداگانه و به روش گام‌به‌گام مورد بررسی قرار گرفت تا سهم هر کدام از متغیرها در پیش‌بینی طرحواره‌های ناسازگار اولیه مشخص شود.

۳-۱. پیوند والدینی قوی پدر

جدول شماره ۵: خلاصه اطلاعات مدل زیرمقیاس‌های رابطه صمیمانه و تشویق به استقلال پدر

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل یافته	خطای استاندارد برآورد
۱	۰,۲۹۹	۰,۰۸۹	۰,۰۸۶	۵۷,۳۲۸۷۷
۲	۰,۳۴۲	۰,۱۱۷	۰,۱۱۰	۵۶,۴۵۹۶۸

با توجه به جدول «شماره ۵» می‌توان بیان کرد که میزان همبستگی طرحواره‌های ناسازگار اولیه در یک ترکیب خطی با متغیر وارد شده در معادله برابر $۰/۳۴۲$ است. همچنین ضریب تعیین حاصل برابر با $۰/۱۱۷$ و ضریب تعیین تعدیل یافته برابر با $۰/۱۱۰$ گزارش شده است؛ یعنی $۱۱/۷\%$ از واریانس متغیر طرحواره ناسازگار اولیه از طریق متغیرهای مستقل پیش‌بینی شده است. همانگونه که از مدل اول این جدول مشاهده می‌شود، مقدار ضرایب همبستگی چندگانه، تعیین و تعدیل یافته کمتر از مدل دوم و نشان‌دهنده این است که وارد شدن متغیر تشویق به استقلال باعث افزایش همبستگی معادله رگرسیونی می‌شود.

جدول شماره ۶: آنالیز واریانس زیرمقیاس‌های رابطه صمیمانه و تشویق به استقلال پدر

مدل	ضرایب	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
۱	رگرسیون	۸۹۴۶۴,۷۳۸	۱	۸۹۴۶۴,۷۳۸	۲۷,۳۱۶	۰,۰۰۰
	باقیمانده	۹۱۳۷۶۱,۷۲۲	۲۷۹	۳۲۷۵,۱۳۲		
	کل	۱۰۰۳۲۲۶,۴۷۰	۲۸۰			
۲	رگرسیون	۱۱۷۰۴۷,۱۱۱	۲	۵۸۵۲۳,۵۵۶	۱۸,۳۵۹	۰,۰۰۰
	باقیمانده	۸۸۶۱۷۹,۳۵۹	۲۷۸	۳۱۸۷,۶۹۶		
	کل	۱۰۰۳۲۲۶,۴۷۰	۲۸۰			

نتایج جدول «شماره ۶» یک رابطه خطی معنی داری بین «رابطه صمیمانه و تشویق به استقلال پدر» با طرحواره‌های ناسازگار اولیه وجود نشان می‌دهد. به عبارت دیگر رگرسیون برازش، معنی دار است.

جدول شماره ۷: ضرایب رگرسیون زیرمقیاس‌های رابطه صمیمانه و تشویق به استقلال پدر

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	آماره t	سطح معنی داری
	B	انحراف استاندارد			
۱	عرض از مبدأ	۳۰۳,۷۱۸	۱۸,۴۷۲	۱۶,۴۴۲	۰,۰۰۰
	رابطه صمیمانه	-۴,۴۸۰	۰,۸۵۷	-۵,۲۲۷	۰,۰۰۰
۲	عرض از مبدأ	۳۶۰,۳۹۳	۲۶,۵۲۰	۱۳,۵۸۹	۰,۰۰۰
	رابطه صمیمانه	-۳,۶۰۶	۰,۸۹۶	-۴,۰۲۳	۰,۰۰۰
	تشویق به استقلال	-۳,۶۵۳	۱,۲۴۲	-۲,۹۴۲	۰,۰۰۴

جدول «شماره ۷» خروجی اصلی آزمون تحلیل رگرسیون را نشان می‌دهد. نتایج این جدول ضمن تأکید بر اینکه دو متغیر مستقل «رابطه صمیمانه و تشویق به استقلال» در مدل وجود دارند، نشان می‌دهد که عرض از مبدأ مدل برابر $۳۶۰/۳۹۳$ ، ضریب متغیر رابطه صمیمانه $۰/۲۴۰$ و ضریب متغیر تشویق به استقلال برابر $۰/۱۷۶$ است. از این رو، می‌توان مدل زیر را به عنوان مدل رگرسیونی معرفی کرد:

$$\text{تشویق به استقلال} = ۰/۱۷۶ \times (\text{رابطه صمیمانه}) + ۰/۲۴۰ \times \text{عرض از مبدأ} = ۰/۱۷۶ \times (\text{رابطه صمیمانه}) + ۳۶۰/۳۹۳$$

این مدل نشان می‌دهد که کاهش یک واحدی در طرحواره‌های ناسازگار اولیه با افزایش

$۰/۲۴۰$ رابطه صمیمانه و افزایش $۰/۱۷۶$ تشویق به استقلال پدر حاصل می‌شود.

۲-۳. پیوند والدینی ضعیف پدر

جدول شماره ۸: خلاصه اطلاعات مدل زیرمقیاس‌های تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی پدر

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل یافته	خطای استاندارد برآورد
۱	۰,۴۵۶	۰,۲۰۸	۰,۲۰۵	۵۳,۳۷۸۵۸
۲	۰,۴۹۶	۰,۲۴۶	۰,۲۴۱	۵۲,۱۶۵۵۶

با توجه به جدول «شماره ۸» میزان همبستگی طرحواره‌های ناسازگار اولیه در یک ترکیب خطی با متغیر وارد شده در معادله برابر $۰/۴۹۶$ است. همچنین ضریب تعیین حاصل برابر با $۰/۲۴۶$ و ضریب تعیین تعدیل یافته برابر با $۰/۲۴۱$ گزارش شده است. یعنی $۲۴/۶\%$ از واریانس متغیر طرحواره ناسازگار اولیه از طریق متغیرهای مستقل، پیش‌بینی شده است. همانگونه که از مدل اول جدول مشاهده می‌شود، مقدار ضرایب همبستگی چندگانه، تعیین و تعدیل یافته کمتر از مدل دوم و نشان‌دهنده این است که وارد شدن متغیر بی تفاوتی باعث افزایش همبستگی معادله رگرسیونی می‌شود.

جدول شماره ۹: آنالیز واریانس زیرمقیاس‌های تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی پدر

مدل	ضرایب	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
۱	رگرسیون	۲۰۸۲۷۹,۳۲۷	۱	۲۰۸۲۷۹,۳۲۷	۷۳,۰۹۹	۰,۰۰۰
	باقیمانده	۷۹۴۹۴۷,۱۴۳	۲۷۹	۲۸۴۹,۲۷۳		
	کل	۱۰۰۳۲۲۶,۴۷۰	۲۸۰			
۲	رگرسیون	۲۴۶۷۲۰,۰۵۶	۲	۱۲۳۳۶۰,۰۲۸	۴۵,۳۳۲	۰,۰۰۰
	باقیمانده	۷۵۶۵۰۶,۴۱۴	۲۷۸	۲۷۲۱,۲۴۶		
	کل	۱۰۰۳۲۲۶,۴۷۰	۲۸۰			

جدول «شماره ۹» نشان می‌دهد که یک رابطه خطی معنی‌داری بین تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی پدر با طرحواره‌های ناسازگار اولیه وجود دارد. به عبارت دیگر رگرسیون برازش داده شده معنی‌دار است.

جدول شماره ۱۰: ضرایب رگرسیونی زیرمقیاس های تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی پدر

سطح معنی داری	آماره t	ضرایب غیر استاندارد		مدل	
		Beta	انحراف استاندارد		
۰,۰۰۰	۱۶,۸۸۰		۸,۴۲۲	۱۴۲,۱۷۱	عرض از مبدأ
	۸,۵۵۰	۰,۴۵۶	۰,۵۷۱	۴,۸۸۶	تلاش برای وابستگی
۰,۰۰۰	۱۳,۰۳۲		۹,۵۲۶	۱۲۴,۱۴۸	عرض از مبدأ
	۶,۲۵۶	۰,۳۶۲	۰,۶۲۰	۳,۸۷۷	تلاش برای وابستگی
	۳,۷۵۸	۰,۲۱۷	۰,۸۶۹	۳,۲۶۵	بی تفاوتی

جدول «شماره ۱۰» ضرایب رگرسیونی خروجی اصلی آزمون تحلیل رگرسیون را نشان می دهد. این جدول ضمن تأکید بر اینکه دو متغیر مستقل «تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی پدر» در مدل وجود دارد، نشان می دهد که عرض از مبدأ مدل برابر ۱۲۴/۱۴۸، ضریب تلاش برای وابستگی ۰/۳۶۲ و ضریب بی تفاوتی برابر ۰/۲۱۷ است. بنابراین، می توان مدل زیر را به عنوان مدل رگرسیونی معرفی کرد:

$$(بی\ تفاوتی) \times ۰/۲۱۷ + (تلاش\ برای\ وابستگی) \times ۰/۳۶۲ + ۱۲۴/۱۴۸ = \text{طرحواره های ناسازگار اولیه}$$

این مدل نشان می دهد که افزایش یک واحدی در طرحواره های ناسازگار اولیه از افزایش ۰/۳۶۲ تلاش برای وابستگی و افزایش ۰/۲۱۷ بی تفاوتی پدر حاصل می شود.

۳-۳. پیوند والدینی قوی مادر

جدول شماره ۱۱: خلاصه اطلاعات مدل زیرمقیاس های تشویق به استقلال و رابطه صمیمانه مادر

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل یافته	خطای استاندارد برآورد
۱	۰,۲۵۸	۰,۰۶۶	۰,۰۶۳	۵۷,۹۳۷۱۶

با توجه به جدول «شماره ۱۱» می توان بیان کرد که میزان همبستگی طرحواره های ناسازگار اولیه در یک ترکیب خطی با متغیر وارد شده در معادله برابر ۰/۲۵۸ است. همچنین ضریب تعیین حاصل برابر با ۰/۰۶۶ و ضریب تعیین تعدیل یافته برابر با ۰/۰۶۳ گزارش شده است. در واقع ۶/۶٪ از واریانس متغیر طرحواره ناسازگار اولیه از طریق متغیرهای مستقل تبیین و توجیه شده است و مابقی متعلق به سایر متغیرهایی است که در این مطالعه لحاظ نگردیده است.

جدول شماره ۱۲: آنالیز واریانس زیرمقیاس های تشویق به استقلال و رابطه صمیمانه مادر

مدل	ضرایب	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
۱	رگرسیون	۶۶۷۰۲,۹۹۳	۱	۶۶۷۰۲,۹۹۳	۱۹,۸۷۲	۰,۰۰۰
	باقیمانده	۹۳۶۵۲۳,۴۷۷	۲۷۹	۳۳۵۶,۷۱۵		
	کل	۱۰۰۳۲۲۶,۴۷۰	۲۸۰			

جدول «شماره ۱۲» نشان می دهد که یک رابطه خطی معنی داری بین رابطه صمیمانه مادر با طرحواره های ناسازگار اولیه وجود دارد. به عبارت دیگر رگرسیون برازش داده شده معنی دار است.

جدول شماره ۱۳: ضرایب رگرسیونی زیرمقیاس های تشویق به استقلال و رابطه صمیمانه مادر

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	آماره t	سطح معنی داری
	B	انحراف استاندارد			
۱	عرض از مبدأ	۳۱۳,۱۳۱	۲۳,۶۵۰	۱۳,۲۴۰	۰,۰۰۰
	رابطه صمیمانه	-۴,۴۹۵	۱,۰۰۸	-۴,۴۵۸	۰,۰۰۰

جدول «شماره ۱۳» ضرایب رگرسیونی خروجی اصلی آزمون تحلیل رگرسیون را نشان می دهد. این جدول ضمن تأکید بر اینکه متغیر مستقل «رابطه صمیمانه» در مدل وجود دارد، نشان می دهد که عرض از مبدأ مدل برابر $۳۱۳/۱۳۱$ ، ضریب رابطه صمیمانه $-۰/۲۵۸$ است. بنابراین می توان مدل زیر را با عنوان مدل رگرسیونی معرفی کرد:

$$\text{رابطه صمیمانه} = ۳۱۳/۱۳۱ - ۰/۲۵۸ \times \text{طرحواره های ناسازگار اولیه}$$

این مدل نشان می دهد که کاهش یک واحدی در طرحواره های ناسازگار اولیه از افزایش $۰/۲۵۸$ رابطه صمیمانه مادر حاصل می شود.

۴-۳. پیوند والدینی ضعیف مادر

جدول شماره ۱۴: خلاصه اطلاعات مدل زیرمقیاس های تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی مادر

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل یافته	خطای استاندارد برآورد
۱	۰,۴۸۱	۰,۲۳۲	۰,۲۲۹	۵۲,۵۶۳۶۶

با توجه به جدول «شماره ۱۴» می توان بیان کرد که میزان همبستگی طرحواره های ناسازگار اولیه در یک ترکیب خطی با متغیر وارد شده در معادله برابر $۰/۴۸۱$ است. همچنین ضریب

تعیین حاصل برابر با $0/232$ و ضریب تعیین تعدیل یافته برابر با $0/229$ گزارش شده است؛ یعنی $23/2\%$ از واریانس متغیر طرحواره ناسازگار اولیه از طریق متغیرهای مستقل پیش بینی شده است و مابقی متعلق به سایر متغیرهایی است که در این مطالعه لحاظ نشده است.

جدول شماره ۱۵: آنالیز واریانس زیرمقیاس های تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی مادر

مدل	ضرایب	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معنی داری
۱	رگرسیون	۲۳۲۳۶۶,۷۴۶	۱	۲۳۲۳۶۶,۷۴۶	۸۴,۱۰۱	۰,۰۰۰
	باقیمانده	۷۷۰۸۵۹,۷۲۳	۲۷۹	۲۷۶۲,۹۳۸		
	کل	۱۰۰۳۲۲۶,۴۷۰	۲۸۰			

جدول «شماره ۱۵» نشان می دهد که رابطه خطی معنی داری بین متغیر تلاش برای وابستگی مادر با طرحواره های ناسازگار اولیه وجود دارد. به عبارت دیگر رگرسیون برازش داده شده معنی دار است.

جدول شماره ۱۶: ضرایب رگرسیونی زیرمقیاس های تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی مادر

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	آماره t	سطح معنی داری
	B	انحراف استاندارد			
۱	عرض از مبدأ	۱۳۲,۷۴۷	۸,۸۷۰	۱۴,۹۶۶	۰,۰۰۰
	تلاش برای وابستگی	۵,۲۳۵	۰,۵۷۱	۹,۱۷۱	۰,۰۰۰

جدول «شماره ۱۶» ضمن تأکید بر اینکه دو متغیر مستقل «تلاش برای وابستگی و بی تفاوتی مادر» در مدل وجود دارند، نشان می دهد که عرض از مبدأ برابر $132/747$ ، ضریب متغیر تلاش برای وابستگی $0/481$ است. بنابراین، می توان مدل زیر را با عنوان مدل رگرسیونی معرفی کرد:

$$\text{(تلاش برای وابستگی)} = 132/747 + 0/481 \times \text{طرحواره های ناسازگار}$$

این مدل نشان می دهد که افزایش یک واحدی در طرحواره های ناسازگار اولیه از افزایش $0/481$ تلاش برای وابستگی مادر حاصل می شود.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر رابطه پیوند والدینی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه را بررسی نمود. یافته‌ها حاکی از آن است که پیوند والدینی ضعیف سهمی بیش از پیوند والدینی قوی در پیش‌بینی طرحواره‌های ناسازگار اولیه دارد. همچنین پیوند والدینی پدر (پیوند والدینی قوی ۱۱/۷٪ و پیوند والدینی ضعیف ۲۴/۶٪) سهمی بیش از پیوند والدینی مادر (پیوند والدینی قوی ۶/۶٪ و پیوند والدینی ضعیف ۲۳/۳٪) در پیش‌بینی طرحواره‌های ناسازگار اولیه دارد. این یافته با نتیجه پژوهش بهزادی و کیان‌ارثی (۱۳۹۴) همخوانی دارد. ایشان در پژوهش خود نشان دادند در بسیاری از روابط والد. فرزنددی نه تنها پدر نقش تأثیرگذاری در آینده فرزندان خواهد گذاشت، بلکه گاهی اوقات عملکرد مهم‌تری در مقایسه با مادر دارد. در خانواده‌هایی که والدین، کودکان را به شدت کنترل کرده و مورد حمایت افراطی قرار می‌دهند و به کودک در بسیاری از امور مسئولیتی واگذار نمی‌کنند و در صورت انجام برخی کارها توسط کودک، او را مورد انتقاد و عیب‌جویی قرار می‌دهند، احساس بی‌کفایتی و درماندگی در کودک ایجاد می‌شود که به موجب آن کودک احساس عجز و ناتوانی در پذیرش مسئولیت کرده و مستعد وابستگی به دیگران می‌شود. همچنین شیوه‌های رفتاری ذکر شده از سوی والدین، در کودک احساس نقص و شرم ایجاد می‌کند. این ویژگی‌ها کودکان را مستعد شکل‌گیری بسیاری از طرحواره‌ها می‌نماید.

همچنین نتایج حاصل از پژوهش نشان‌دهنده این نکته است که رفتارهای تلاش‌گرانه پدر و مادر برای وابستگی و تشویق به استقلال، از سوی فرزندان به صورت متفاوتی ادراک می‌شود؛ فرزندان از سوی مادر، حمایت عاطفی بیشتر و از سوی پدر استقلال بیشتر را می‌طلبند. فرزندان تشویق به استقلال از سوی پدر را به معنای اعتماد پدر به آنها برداشت می‌کنند که این امر با کاهش بیشتر طرحواره‌ها همراه است؛ در صورتی که همین شیوه رفتاری از سوی مادر با کاهش کمتر طرحواره‌ها همراه بوده و با تعدادی از طرحواره‌ها نیز رابطه‌ای نداشته و حتی افزایش تشویق به استقلال از طرف مادر با طرحواره‌های «رهاشدگی و بی‌اعتمادی/بدرفتاری» رابطه مثبت و مستقیم دارد. براین اساس، می‌توان گفت که فرزندان ادراک مشابهی از تشویق به استقلال از طرف پدر و مادر ندارند. رفتار مادر در جهت

استقلال افراطی فرزندان آنان را به صورت دور شدن از مادر و عدم حمایت عاطفی لازم از سوی او برداشت می‌کنند. نتیجه حاصل از پژوهش بهزادی و کیان ارثی (۱۳۹۴) از این یافته حمایت می‌کند.

روابط صمیمانه پدر و مادر با اغلب طرحواره‌های ناسازگار اولیه همبستگی منفی دارد. در فرزندان که والدین خود را به صورت افرادی گرم، خوش رو، فهیم و مهربان توصیف می‌کنند، حضور والدین را کنار خود حس کرده و با هم‌مدلی و گفت‌وگو می‌کنند، کاهش قابل توجه طرحواره‌ها وجود دارد. در مقابل در خانواده‌هایی که فرزندان مورد بی‌توجهی و بی‌تفاوتی والدین قرار می‌گیرند و پدر و مادر با فرزندان سرد و طردکننده رفتار می‌کنند، نیاز فرزندان به مراقبت و توجه، محبت و هم‌مدلی و پذیرش برآورده نمی‌شود و این امر کودکان را مستعد شکل‌گیری بسیاری از طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌کند.

در حقیقت در خانواده‌هایی که نیازهای هیجانی اساسی کودکان یعنی، نیاز به دلبستگی ایمن، نیاز به امنیت، محبت و پذیرش برآورده نمی‌شود، کودکانشان در آینده در برقراری رابطه نزدیک و صمیمانه با دیگران دچار مشکل شده و یا در تعاملات بر جلب توجه و پذیرش دیگران و ارضای نیازهای دیگران به قیمت عدم ارضای نیازهای خود تمرکز می‌کنند که این ویژگی‌ها ناشی از پیوند والدینی ضعیف بوده و کودک را مستعد شکل‌گیری اغلب طرحواره‌های ناسازگار می‌نماید. یانگ (۱۳۹۴) نیز معتقد است که طرحواره‌ها به دلیل ارضا نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود می‌آیند. همچنین طبق دیدگاه کوهات (به نقل از پروچاسکا، و نورکراس، ۱۳۹۱) وضعیت ایده‌آل برای کودکان این است که از طریق تعامل با والدین، نیاز آنها به منعکس شدن (درک شدن و محترم شمرده شدن) و آرمانی شدن (همانندسازی با افراد مهم زندگی) برآورده شود. در صورتی که والدین نیاز فرزندان خود را به منعکس شدن برآورده نسازند، این کودکان مستعد شکل‌گیری بسیاری از طرحواره‌های ناسازگار شده و در آینده در روابط بر تحسین و قدرانی دیگران تمرکز خواهند داشت و همواره نیاز دارند کانون توجه بوده و در تلاشی سیری ناپذیر برای کسب توجه از رابطه‌ای به سراغ رابطه دیگر می‌روند.

یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش عبداللهی و قنادی (۱۳۹۳)، فتحی‌آشتیانی،

اسمعیلی و حاجی کاظم تهرانی (۱۳۹۳)، شایقیان، آگیلروفایی و رسول زاده طباطبایی (۱۳۹۰)، شهامت، ثابتی و رضوانی (۱۳۸۹) و زافیروپولو و همکاران (۲۰۱۴)، گانتی و بوری (۲۰۰۸) و هریس و کرتن (۲۰۰۲) همسو است. قنادی و عبداللهی (۱۳۹۳) در پژوهش خود نشان دادند که مراقبت ضعیف پدران و مادران پیش‌بینی‌کننده بسیاری از طرحواره‌ها بوده و همچنین محافظت بیش از حد پدران و مادران نیز پیش‌بینی‌کننده بسیاری از طرحواره‌های ناسازگار اولیه است. فتحی آشتیانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی نتیجه‌گیری کردند که شیوه فرزندپروری با بُعد غالب محبت، پیش‌بینی‌کننده معناداری برای سطوح پایین‌تر طرحواره‌های ناسازگار اولیه است و شیوه فرزندپروری با بُعد غالب کنترل نیز پیش‌بینی‌کننده معناداری برای سطوح بالاتر طرحواره‌های ناسازگار اولیه «محرومیت هیجانی، بی‌اعتمادی / بد رفتاری، نقص / شرم، اطاعت و ایثار» است.

نتایج پژوهش شایقیان و همکاران (۱۳۹۰) نیز نشان داد که پیوند والدینی ضعیف با مقدار بیشتری از طرحواره‌های ناسازگار اولیه همراه است. در پژوهش شهامت و همکاران (۱۳۸۹) مشخص شد که فرزندپروری سهل‌گیرانه، پیش‌بینی‌کننده طرحواره «استحقاق / بزرگ‌منشی» است. زافیروپولو و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که بیش‌کنترلی پدر و مادر و وابسته کردن کودک، با اغلب طرحواره‌ها همبستگی مثبت دارد و همچنین توجه و مراقبت مادران با طرحواره‌ها رابطه منفی دارد. هریس و کرتن (۲۰۰۲) در پژوهشی بیان کردند که با کاهش ادراک مراقبت والدینی و محافظت بیش از حد آنها، طرحواره‌های «نقص / شرم، بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری و خودکنترلی ناکافی» افزایش می‌یابند.

همچنین نتایج پژوهش نوروزی و محمدی (۱۳۹۳) از یافته‌های پژوهش حاضر حمایت می‌کند. ایشان در پژوهش خود نشان دادند که پیوند والدینی، تغییرات افسردگی پس از زایمان را پیش‌بینی می‌کند و نحوه ارتباط عاطفی بین والدین و فرزندان، منجر به شکل‌گیری اختلالات روانی در فرزندان در دوره‌های مختلف زندگی می‌شود. همچنین در پژوهش رایت و همکاران (۲۰۰۹)، به نقل از شهامت... و همکاران (۱۳۸۹) مشخص شد که سبک والدینی بر شکل‌گیری

طرحواره‌ها اثر دارد و بارانف و تیان^۱ (۲۰۰۷، به نقل از شهامت، و همکاران، ۱۳۸۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که تعاملات ناکارآمد والدین، پیش‌بین بسیار خوبی برای طرحواره‌های ناسازگار اولیه است و این نتایج نیز با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارد. در مجموع بر اساس نتایج حاصل از پژوهش حاضر و پژوهش‌های مشابه می‌توان استنباط نمود که اگر کودک در سال‌های نخست زندگی از سوی پدر و مادر مورد بی‌مهری، بی‌تفاوتی و بی‌توجهی قرار گیرد و رفتار والدین از سوی کودک سرد و طردکننده ادراک شود و یا والدین به صورت افراطی کودک را مورد حمایت قرار داده و موجب کودک ماندگی و وابستگی او شوند، فرزندان مستعد شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه خواهند شد. از یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان در راهنمایی و آموزش والدین به منظور بهبود هرچه بیشتر کیفیت پیوند والدینی برای پیشگیری از اختلالات روان‌شناختی بهره جست.

فهرست منابع

۱. برک، لورا (۱۳۹۱). روان‌شناسی رشد. مترجم: سید محمدی، یحیی. تهران: نشر اسبازان.
۲. بهزادی، بهناز، سروقد، سیروس، سامانی، سیامک (۱۳۹۰). کفایت روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه پیوند والدینی پارکر در جمعیت دانش‌آموزی. نشریه روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، ۲۶(۲)، ۸۱-۹۸.
۳. بهزادی، بهناز، کیان‌ارثی، فرحناز (۱۳۹۴). رابطه بین پیوند والدینی و اضطراب امتحان با نقش میانجی‌گری کمال‌گرایی در دانشجویان. نشریه زن و مطالعات خانواده، ۲۷(۷)، ۲۳-۵۲.
۴. پروچاسکا، جیمز، نورکرانس، جان (۱۳۹۱). نظریه‌های روان‌درمانی. مترجم: سید محمدی، یحیی. تهران: نشر روان.
۵. دولتشاهی، بهروز، محمدخانی، پروانه، پورشهباز، عباس، مشروطی، پریسا (۱۳۹۰). نقش تعاملی سیستم‌های بازداری-فعال‌ساز رفتاری و پیوند والدینی بر رشد و فراوانی علائم روان‌شناختی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی، دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی.
۶. دهقانی، سپیده، ایزدی‌خواه، زهرا، محمدتقی‌نسب، مریم، رضایی، الهام (۱۳۹۳). تحلیل مسیر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه راهبردهای مقابله با استرس و کیفیت زندگی روانی. نشریه تحقیقات علوم رفتاری، ۱۲(۹)، ۸-۱۲.
۷. زاهدیان، سیدفتح‌الله، محمدی، مسعود، و سامانی، سیامک (۱۳۹۰). نقش سبک‌های دلبستگی، پیوند والدینی و خودپنداره در اعتیاد جنسی. نشریه روان‌شناسی بالینی، ۳(۳)، ۶۵-۷۴.
۸. شایقیان، زینب، آگیلاروفایی، ماریا، و رسول‌زاده طباطبایی، سید کاظم (۱۳۹۰). بررسی طرحواره‌ها و پیوند والدینی در دختران نوجوان با وزن طبیعی، چاق و یا دارای علائم بی‌اشتهایی عصبی. نشریه پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱(۱۶)، ۳۰-۳۸.
۹. شهامت، فاطمه، نایبی، علیرضا، و رضوانی، سمانه (۱۳۸۹). بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری و طرح-واره‌های ناسازگار اولیه. نشریه مطالعات تربیتی و روان‌شناسی، ۱۱(۲)، ۲۵۴-۲۹۳.
۱۰. عبداللهی، محمدحسین، قنادی، فاطمه (۱۳۹۳). ارتباط ادراک رفتار والدین با طرحواره‌های ناکارآمد اولیه. نشریه مطالعات روان‌شناسی، ۴(۱۶)، ۱۳۰-۱۵۱.
۱۱. فتحی‌آشتیانی، علی، اسمعیلی، معصومه، حاجی‌کاظم‌تهرانی، مریم (۱۳۹۳). رابطه شیوه‌های فرزندپروری

ادراک شده با طرحواره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی. نشریه روان‌شناسی و دین، ۱(۷)، ۹۴-۱۰۹.

۱۲. نوروزی، زیبا، و محمدی، مسعود (۱۳۹۳). پیش‌بینی افسردگی پس از زایمان براساس سابقه اضطراب، افسردگی و پیوند والدینی در زنان زایمان کرده مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی - درمانی شیراز: نشریه علوم پزشکی رازی، ۱۲۷(۲۱)، ۱-۱۲.

۱۳. یانگ، جفری، کلووسکو، ژانت، ویشار، مارجوری (۱۳۹۴). طرحواره درمانی. مترجم: حمیدپور، حسن، و اندوز، زهرا. تهران: انتشارات ارجمند.

14. Behzadi, B., and Parker, G. (2014). A Persian version of the parental bonding instrument: Factor structure and psychometric properties. *PsychiatryResearch*, 225 (2015), 580-587.
15. Harris, As., and curtin, L. (2002). Parental perceptions, early Maladaptiv Schemas, and deoressive symptoms in young adult. *Cognitive therapy and Research*, 26(3), 405-416.
16. Zafiropoulou, M., Avagianou, PA., and Vassiliadou, S. (2014). Parental Bonding and Early Maladaptive Schemas. *J Psychol Abnorm Child*, 3(110), doi:10.4172/2329-9525.

